

Feedback consultatie Archiefbesluit 2024

Het Regionaal Archief Zuid-Utrecht (RAZU) is een gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Bunnik, Houten, Rhenen, Utrechtse Heuvelrug, Vijfheerenlanden en Wijk bij Duurstede. Het geeft uitvoering aan de archiefwettelijke taken rondom toezicht op de informatiehuishouding van de aangesloten gemeenten en het beheer en de ontsluiting van overgebracht archief. Daarnaast fungeert het RAZU als kennis- en informatiecentrum op het gebied van lokale en regionale geschiedenis.

Deze feedback is opgesteld door de afdeling Toezicht & Advies en de directeur-archivaris vanuit haar rol als Gemeentearchivaris van de deelnemende gemeenten.

Artikelsgewijze feedback

Artikel 1.1: Begripsbepaling

De term toepassingsprogrammatuur wordt wel gebruikt in de definitie van migratie, maar is zelf niet gedefinieerd in het Archiefbesluit. In de Archiefregeling staat wel een definitie, maar aangezien dit een lagere status heeft dan het besluit is dat geen legitieme volgordelijkheid

Artikelen 2.1 t/m 2.4: Scope van duurzame toegankelijkheid

De Archiefwet, het Archiefbesluit en de Archiefregeling lijken zich nog enkel op de juiste 'inhoud' van documenten te richten en spreken niet meer over vorm, structuur en gedrag. Dit is een radicaal andere insteek. Zo spreekt 2.1 t/m 2.4 van het Archiefbesluit enkel over een 'juiste en volledige weergave van de inhoud'. Dit geldt voor zowel digitaal als analoog en zou eisen rondom het behoud van de andere aspecten flink kunnen verlichten. Dit vinden we echter niet wenselijk. Voor zowel digitaal als analoog doen de vorm, structuur en het gedrag er wezenlijk toe om een informatieobject in de juiste context te kunnen plaatsen en op de inhoud te kunnen beoordelen. Het RAZU pleit er daarom voor om de bestaande bepalingen in deze artikelen en de Archiefwet en -regeling zo aan te passen dat vorm, structuur en gedrag voldoende geborgd en onderkend worden.

Artikel 2.2: Migratie

Het onderscheid tussen functionele en technische migratie is niet helder genoeg verwoord en niet consistent doorgevoerd. Zo wordt in artikel 2.2 enkel gesproken over migratie of migratie die 'enkel bestaat uit het wijzigen van de locatie waar de documenten zijn opgeslagen'.

Artikelen 3.1 en 3.4: Selectiebesluit (algemene opmerkingen)

Dit artikel heeft te veel overlap met Artikel 5.1 lid 2 van de Archiefwet. Overweeg om deze artikelen te consolideren.

Daarnaast lijkt artikel 3.4 lid 4 ons beter op zijn plek bij artikel 3.1.

Artikel 3.4 lid 3 is een soort model archiefbesluit. De wijze waarop deze nu gepositioneerd is binnen het geheel aan Archiefwet, -besluit en -regeling vinden we niet passend. Overweeg om het lid te verplaatsen, bijvoorbeeld naar 3.1.

Artikel 3.5: Betrokken deskundigen

We missen de contributie van andere informatiespecialisten, zoals FG's en CISO's. We adviseren om artikel 3.5 uit te breiden met een lid d waarmee het verantwoordelijk overheidsorgaan voorziet in een representatieve vertegenwoordiging van alle deelgebieden van de informatiehuishouding.

Artikel 3.8, lid a: Hotspots

Lid a van artikel 3.8 verwoordt in feite wat we in het vakgebied 'Hotspots' noemen, gebeurtenissen met grote gevolgen voor overheid en/of samenleving. Het is echter ondergebracht onder de afwijkingen die vooruitlopen op vast te stellen selectiebesluiten. Dit is niet de huidige werkwijze, noch een gewenste route voor gemeentelijke overheden gezien de zware procedure rondom selectiebesluiten. Hotspots zijn vaak lokale of regionale aangelegenheden die door lokale overheden vastgesteld en beheerd dienen te worden. We adviseren daarom om Hotspots uit artikel 3.8 te lichten en een eigen artikel te geven, waarin de juiste werkwijze centraal staat.

Artikel 3.8: Afwijken van selectiebesluiten

Hoewel in de toelichting wordt gesuggereerd dat een afwijking van een selectiebesluit verplicht gekoppeld moet zijn op een reeds gepland / aanstaand nieuw selectiebesluit, vinden we de bewoording dusdanig vaag dat er heel veel ruimte wordt gegeven. Zoals het nu verwoord is hoeft een afwijking alleen 'betrokken te worden' bij een nieuw Selectiebesluit, maar er staat niet wat er gebeurt als de afwijking dan niet wordt overgenomen en het verantwoordelijk overheidsorgaan toch aan de afwijking wil vasthouden. Of te wel: wat is de rechtskracht van deze constructie? Kan een verantwoordelijk overheidsorgaan direct na vaststelling van een nieuw selectiebesluit zijn afwijking opnieuw vaststellen, vooruitlopend op de volgende? De toelichting (p. 14 en 20-21) biedt onvoldoende uitleg om tot een eenduidige interpretatie te komen en maakt te veel aannames over het verplichtende karakter.

Artikel 3.9: Rol van de archivaris bij afwijkingen

Lid 3 van artikel 3.9 stelt dat de archivaris 'betrokken' moet worden bij afwijkingen, voor zover deze vallen onder lid a van artikel 3.8 (hotspots). De rol van de archivaris is hiermee zowel te vaag als te beperkt. Het moet duidelijk zijn of de archivaris een adviserende, informerende of besluitende rol heeft in de afwijkingen van selectiebesluiten door overheidsorganen onder zijn toezicht. Tevens pleit het RAZU er voor dat deze rol voor *alle* vormen van afwijken geldt, niet alleen voor hotspots. Op deze manier kan worden voorkomen dat de archivaris (als toezichthouder) achteraf bij overbrengen en vernietiging een afwijking van een selectiebesluit ter discussie stelt. Gezien de beperktere rol van de archivaris bij vernietiging (zie feedback bij 4.1) maakt het ongecontroleerd afwijken van selectiebesluiten mogelijk dat een verantwoordelijk overheidsorgaan te veel te vroeg gaat vernietigen, zonder dat de archivaris als toezichthouder hiervan tijdig op de hoogte is.

Artikel 3.12: Afwijkingen bij groepsselectiebesluiten

VNG selectiebesluiten gaan onder groepsselectiebesluiten vallen. Een afwijking moet conform artikel 3.9 lid 1 worden gepubliceerd. In artikel 3.12 staat echter dat bij afwijking van een groepsselectiebesluit dit door de groep (middels een vertegenwoordiger) moet worden gepubliceerd. Het is onduidelijk of een gemeente, als ze in haar eentje afwijkt, hiertoe dan ook verplicht zijn. In de toelichting (p. 22) wordt enkel een afwijking op basis van artikel 3.8 lid a (de hotspot) toegestaan als individuele verantwoordelijke organisatie, voor de rest zou de groep verantwoordelijk zijn. Dit doet de vraag rijzen of gemeenten nog individueel mogen afwijken, en welke procedure ze dan moeten volgen. Het RAZU is voorstander van de mogelijkheid tot afwijken, mits dit de toestemming van de gemeentearchivaris vereist als borging tegen het onder 3.9 geschetste scenario.

Artikel 4.1: Vernietiging en de rol van de archivaris.

Het RAZU mist de rol van de gemeentearchivaris bij het vernietigingsproces. Hoewel de huidige werkwijze als intensief ervaren kan worden is het RAZU van mening dat het de gedegenheid van de taak ten goede komt om een rol te behouden voor de archivaris in het vernietigingsproces. Het vereisen van een procesbeschrijving zonder nadere specificatie van de rol van de archivaris laat de ruimte vrij om de archivaris niet te betrekken bij dit proces.

Artikel 4.1: Vernietiging op elk moment

Lid 1 van artikel 4.1 stelt een procesbeschrijving verplicht voor vernietiging. Lid 3 van datzelfde artikel verklaart lid 1 niet van toepassing op documenten die op elk moment mogen worden vernietigd. Dit strookt niet met de toelichting op pagina 24, waar wordt gesteld dat het verantwoordelijk overheidsorgaan beheerregels moet omschrijven voor criteria en instructies om deze vorm van vernietiging uit te voeren. Het opstellen van instructies en criteria is wat het RAZU betreft overeenkomstig met het opstellen van een procesbeschrijving. Daarmee hoort lid 1 onverminderd van toepassing te zijn op deze vorm van vernietiging.

Artikel 4.2: Vervanging

Artikel 2.3 stelt dat alleen analoge documenten onder vervanging vallen. Artikel 4.2 stelt vervolgens dat ook digitale stukken die na conversie of migratie worden vernietigd vervangen worden. Het is sterk aan te raden deze artikelen met elkaar te harmoniseren en op slechts één plek in het archiefbesluit over vervanging te spreken. Daarnaast verwachten we dat de nadere specificaties zoals nu bij artikel 2.3 staan ook worden opgesteld voor de digitale variant, of dat de nadere specificaties vormonafhankelijk van toepassing worden verklaard op vervanging.

Redactioneel willen we verzoeken om het woord substitutie in zijn geheel te vermijden. Het staat nu nog vermeld in de toelichting.

Artikel 6.2: Kopiëren uit beperkt openbaar archief

Lid d van artikel 6.2 stelt dat kopieën mogen worden gemaakt als het een onderzoek naar genocide, oorlogsmisdaden of misdaden tegen de menselijkheid betreft, maar *alleen als het over WO2 gaat*. Deze beperking wordt niet voldoende onderbouwd. In de toelichting (p. 33) staat dat een niet-limitatieve opsomming uit Overweging 158 van de AVG als basis dient en dat de limitatieve interpretatie in het Archiefbesluit duidelijkheid verschaft.

Dit is geen correcte schets van Overweging 158, welke de Holocaust slechts als voorbeeld van misdaden tegen de menselijkheid opwerpt. Overige oorlogsmisdaden, genocides en misdaden tegen de menselijkheid vallen met de interpretatie van het Archiefbesluit daarmee buiten deze uitzondering. Er wordt onvoldoende onderbouwing geboden voor deze keuze, noch voor het feit dat er gewerkt wordt met een onderwerp-specifieke limitatieve lijst. Het RAZU kan zich niet vinden in de huidige opzet van deze artikelen. Het zou ons inziens beter passen als de uitzondering geldt voor alle door Overweging 158 geboden voorbeelden, bij voorkeur voorzien van een set voorwaarden en beperkingen waaraan een archiefbeheerder een inzageverzoek kan toetsen.

Toelichting op Artikel 5: Opschorting van Overbrenging

De toelichting op artikel 5 (p. 28) stelt dat de Archiefwet niet voorziet in de toetsing van duurzame toegankelijkheid bij opschorting. Aangezien opschorting met periodes van maximaal 10 jaar worden toegekend, en de Archiefregeling voorziet in nadere eisen voor dergelijke bewaartermijnen, is deze toelichting verwarrend voor de lezer. Aangezien de opschorting van overbrenging in principe zal overgaan in daadwerkelijke

overbrenging is het ons inziens beter om alle eisen voor permanent te bewaren documenten van toepassing te verklaren. Dit zorgt er voor dat de documenten nog tijdens de opschorting in, om met de oude terminologie te spreken, goede, geordende en toegankelijke staat moeten worden gebracht. Dit komt hergebruik en de toekomstige overbrenging ten goede.